

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie z powództwa G. M. przeciwko A. P. dot. odrzucenia zarzutów od nakazu zapłaty na skutek zażalenie pozwanego na postanowienie Sądu Okręgowego w P. z dnia 17 listopada 2011 r.

Czy podlegają odrzuceniu zarzuty pozwanego od nakazu zapłaty z powodu nieuiszczenia bez wezwania części należnej opłaty od zarzutów po częściowym oddaleniu wniosku pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych, jeśli pismo stanowiące zarzuty złożył pełnomocnik będący radcą prawnym, a wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zawarty został w zarzutach?

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w P. odrzucił zarzuty pozwanego od nakazu zapłaty z powołaniem się na przepisy art. 112 art. 2 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 494 § 1 kpc i z tym uzasadnieniem, że po częściowym zwolnieniu pozwanego od opłaty od zarzutów zarzuty te, wniesione przez pełnomocnika będącego adwokatem, nie zostały opłacone. Zażalenie na przytoczone postanowienie złożył pozwany wykazując, że art. 112 ust. 2 i 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie ma zastosowania w wypadku częściowego oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Z przepisu tego wynika bowiem, że skutki wynikające z tego przepisu dotyczą sytuacji, gdy wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych oddalony został w całości.

Przedstawiając Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne o treści przytoczonej wyżej, należało zważyć, co następuje:

Na tle przedstawionego stanu faktycznego interpretacji wymaga art. 112 art. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w dwóch płaszczyznach. Po pierwsze, wątpliwości budzi stosowana powszechnie praktyka, że w wypadku oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych tygodniowy termin do

opłacenia pisma, jeżeli złożone ono zostało przez profesjonalnego pełnomocnika, biegnie w każdym wypadku od dnia doręczenia postanowienia o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych lub od dnia ogłoszenia, gdy postanowienie takie zostało wydane na posiedzeniu niejawnym. Prawidłowa wykładnia tego przepisu wymaga odwołania się do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, dotyczących skutków nieuiszczenia opłat sądowych od pism procesowych. Zgodnie z art. 130² § 1 kpc, pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, które nie zostało należycie opłacone, przewodniczący zwraca bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu. Zgodnie natomiast z art. 130² § 3 k.p.c., obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z 5 grudnia 2008 roku - o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw sąd odrzuci bez wezwania o uiszczenie opłaty pismo wniesione przez adwokata, a stanowiące między innymi zarzuty od nakazu zapłaty, jeżeli pismo podlegało opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia. Nie ma zatem wątpliwości, że po uchyleniu art. 130² § 3 k.p.c. sąd nie może odrzucić bez wezwania o uiszczenie opłaty pisma wniesionego przez profesjonalnego pełnomocnika, a stanowiącego środek odwoławczy lub środek zaskarżenia.

W takim wypadku pełnomocnik ten powinien być wezwany do uiszczenia opłaty na ogólnych zasadach. Zasady tej – jak się wydaje nie zmienił art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wprowadzony ustawą z 17.12.2009r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Wynikający z tego przepisu obowiązek uiszczenia opłaty od pisma wniesionego przez pełnomocnika dotyczy niewątpliwie – każdym wypadku - pisma, które nie stanowi środka odwoławczego lub środka zaskarżenia. W takiej sytuacji – w razie wniesienia opłaty w terminie wskazanym w art.112 ust.3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych - zgodnie z art. 130² § 1 k.p.c. przewodniczący zwraca pismo, jeżeli złożone ono zostało przez adwokata lub innego profesjonalnego pełnomocnika. Również – z mocy stosownych przepisów k.p.c. (np. art. 494 § 1 k.p.c., gdy nieopłacone pismo stanowi zarzuty od nakazu zapłaty) sąd odrzuca pismo stanowiące środek odwoławczy lub środek zaskarżenia, jeżeli pismo zostało wniesione przez profesjonalnego pełnomocnika i nie zostało opłacone w terminie wskazanym w art.112 ust.3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Treść tego przepisu wskazuje jednak, że odrzucenie pisma nie może nastąpić w każdym wypadku. Nie będzie więc podstaw do odrzucenia pisma mimo wniesienia go przez profesjonalnego pełnomocnika i mimo upływu terminu z art.112 ust.3 ustawy o kosztach sądowych, gdy pełnomocnik ten wcześniej nie był wzywany do uiszczenia opłaty. Wynika to ze sformułowania (zd.2 art.112 ust.3. cyt. ustawy), że jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, to od dnia doręczenia lub ogłoszenia postanowienia o oddaleniu wniosku rozpoczyna bieg tygodniowy termin do uiszczenia opłaty (bez wezwania). Wyrażenie : „...przed upływem terminu do opłacenia pisma...” przesądza, że przepis ten ma zastosowanie jedynie wówczas, gdy był już wyznaczony termin do opłacenia pisma. Dotyczyć to może na przykład sytuacji, gdy po złożeniu zarzutów od nakazu zapłaty profesjonalny pełnomocnik strony po wezwaniu do uiszczenia opłaty złożył wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Przepis ten nie może mieć natomiast zastosowania, gdy pełnomocnik strony nigdy nie był wzywany do uiszczenia opłaty, na przykład dlatego – tak jak w niniejszej sprawie - że wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony został w zarzutach. W tym wypadku ar. 112 ust. 3 cyt. Ustawy nie powinien mieć zastosowania, gdyż nie rozpoczął w ogóle bieg terminu do opłacenia pisma.

Odmienna wykładnia art.112 ust.3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych świadczyłaby o nieracjonalności ustawodawcy, skoro w wypadku niezłożenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych pełnomocnik musi być wzywany do uiszczenia opłaty, a w niezłożeniu takiego wniosku powstałby obowiązek uiszczenia opłaty bez wezwania. Oznaczałoby to, że złożenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych pogorszałoby sytuację prawną strony.

Wykładnia taka wydaje się zatem nie do przyjęcia. Praktyka sądowa wskazuje jednak, że jest to wykładnia dość powszechna, co uzasadnia przedstawienie Sądowi Najwyższemu na podstawie art.390 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § k.p.c. zagadnienia prawnego jak w sentencji postanowienia.

Druga wątpliwość związana jest z wykładnią tej części przepisu art.112 ust.3 cyt. ustawy, która dotyczy oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Nie jest jasne, czy przepis ten odnosi się również do sytuacji, gdy wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych został częściowo oddalony. Przepis mówi o oddaleniu wniosku, a nie o częściowym oddaleniu wniosku, aczkolwiek wykładnia a fortiori

mogłaby przemawiać za tym, że tym bardziej powinien być stosowany, gdy wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych został uwzględniony częściowo. Tym niemniej jednak wątpliwość legislacyjną ze względu na daleko idące skutki procesowe nie sposób interpretować na niekorzyść strony, do której przepis ten odnosi się. Z tych przyczyn do rozstrzygnięcia przedstawiono również to zagadnienie.